

Řád umělý a přirozený

a jeho projevy ve vnímání norem

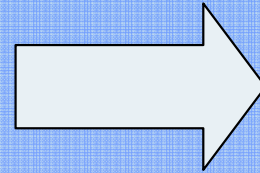
Zpracovali: Mgr. Jana Ludíková
 JUDr. Pavel Schreiber
 JUDr. Dana Šramková, PhD.

V Brně dne 18.11.2006

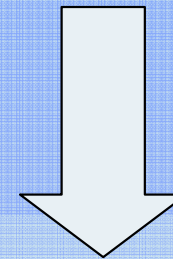
Řád umělý a přirozený a jeho
projevy ve vnímání norem

Evolve a řád

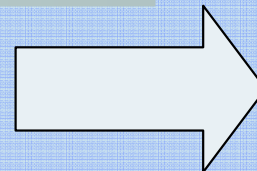
Evolve přirozená
(menší rychlost)

Přirozený řád
(vyšší stupeň
uspořádanosti)

Evolve kulturní

Uměly řád

Řád uměly a přirozený a jeho
projevy ve vnímání norem

Řád ve společnosti 1.

Přirozený řád

- vytvářen silami přírody
- nezávisle na lidském jednání

Umělý řád

- vytvářen člověkem
- výsledek lidského jednání

Řád ve společnosti 2.

Přirozený řád

- objekty vzniklé nezávisle na vědomém lidském vytváření
- příroda + spontánní řád

Umělý řád

objekty vzniklé na základě vědomého lidského vytváření

Spontánní řád

(vedlejší produkt mnoha činností mnoha lidí)

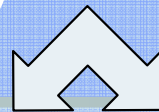
Řád umělý a přirozený a jeho projevy ve vnímání norem

Řád – definice:

- stav věcí, v němž se velký počet prvků různých druhů má k sobě navzájem tak, že znalost nějaké prostorové nebo časové části celku nám umožňuje vytvářet správná očekávání týkající se zbytku, nebo alespoň očekávání, která mají dobrou pravděpodobnost, že se ukáží jako správná.
- Fridrich August von Hayek

Normativní řád

- Zahrnuje normativní sociální systémy (právní, morální, náboženský, zvykový, estetický, jazykový, ekonomický...)
- **Regulace společenských vztahů normativními systémy:**

shodně s právním
systémem
(např. krádež)

rozdílně od právního
systému
(např. rozvod)

Řád umělý a přirozený a jeho
projevy ve vnímání norem

Právní teorie

Teorie přirozeného práva

- přirozený výtvar, jakoby mimo společnost
(ius naturale, ius divinum, produkt „ducha národa“)
- statické hledisko

Teorie právního pozitivismu

- umělý, lidský výtvar
- důraz na atribut moci a vlády
- popírání existence přirozeného práva
- pomíjivost, měnitelnost
- Hans Kelsen, Fr. Weyr

Současná právní věda

Sloučení obou přístupů:

- odmítnutí čistě pozitivistického formalismu, současně
- důraz na obsah platného práva, které však
- naplňuje přirozená základní lidská práva.

Katalogy přirozených práv

- **Vnitrostátní**
 - **Ústava, Listina základních práv a svobod**
- **Mezinárodní**
 - Všeobecná deklarace lidských práv (OSN)
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
 - **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Rada Evropy)**
 - Evropská sociální charta

Řád umělý a přirozený a jeho projevy ve vnímání norem

Pozitivní právo

- Zákony a jiné obecně závazné právní předpisy
- Paradoxně i katalogy základních práv se stávají kodifikací pozitivním právem, tyto normy jsou však obecné, a proto mohou být dynamicky dotvářeny činnostmi ústavních a mezinárodních soudů (výklad, precedenty)

Soudní garance přirozených práv

- práva zakotvená v Ústavě, Listině a mezinárodních smlouvách
 - garantují soudy vnitrostátní (obecné, Ústavní)
- Práva zakotvená v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
 - garantuje Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

Příklad základních práv s ekonomickým významem

- Listina, Ústava
 - Ochrana vlastnictví
 - Daně lze určovat jen zákonem
 - Zákaz nucené práce
 - Právo spojovat se při hospodářské činnosti
 - Právo na spravedlivý proces
- Evropská úmluva
 - Svoboda shromažďování a sdružování
 - Zákaz nucené práce
 - Právo domáhat se ochrany práv u nezávislého soudu
 - Ochrana vlastnictví (Protokol č. 1)
 - Zákaz vězení pro dlužníky (Protokol č. 2)

Konflikty práv

- **Konflikt přirozeného a pozitivního práva**
 - Lze řešit na úrovni Ústavního soudu či Evropského soudu v mezích katalogů výkladem a pravidlem o přednosti katalogů před zákony a normami nižší právní síly
- **Konflikt dvou přirozených práv**
 - Zde musí Ústavní soud či Evropský soud vážit, které z práv má v dané chvíli a za daných okolností být dána přednost.

Příklad konfliktu

Lze střílet špačky na vinici ?

**Právo na svobodu podnikání a
vlastnictví**

contra

Právo na ochranu životního prostředí

Úhly pohledu

Na špačky lze pohlížet různě, stejně jako na základní práva

- Ochránce přírody

- Vinař

- Myslivec

Řád umělý a přirozený a jeho projevy ve vnímání norem

Regulace

- Kterému z uvedených přirozených práv dát přednost? Jaký pohled zvolit?
- A jde vůbec o přirozená práva?
- Jak na tento problém reagovalo v roce 2006 naše pozitivní právo?

Vyhláška o odchylném postupu při usmrcování špačka obecného (2006)

- Špačka je možné úmyslně usmrtit
- Podmínkou je, že ve správním obvodu úřadu vyskytuje hejno minimálně 1000 špačků a úřad tuto skutečnost vyhlásí
- Použít můžete pouze loveckou brokovou zbraň
- Lov je třeba předem písemně ohlásit
- Střílet lze od východu slunce do hodiny před západem slunce
- Střílet lze pouze do okraje hejna min. 1000 špačků
- Je možné použít maximálně 2 střel, broky max. 2,5mm
- Nelze střílet, pokud je hejno již střelbou vyplašeno a odlétá
- Lovec musí následně dohledat usmrcené špačky

Diskuze

Posud'te sami, zda se zdařilo pozitivnímu právu konflikt vyřešit a zda bude tato norma vůbec použitelná.

Posud'te sami, zda pozitivní právo jako umělý řád vůbec může podchytit pravidla přirozeného řádu.

Informační zdroje

- *Harvánek, J. a kol.:* Teorie práva. Brno, 2004.
- *Hayek, F. A.:* Právo, zákonodárství a svoboda: nový výklad liberálních principů spravedlnosti a politické ekonomie. Díl 1, Pravidla a řád. Praha, 1991.
- *Klaus, V. a kol.:* Ekonomika, právo a politika (Sborník č. 1) Praha 1999.
- *Tomancová, J. a kol.:* Právní nauka pro školy i praxi. Brno 2000.
- *Machalová, T. a kol.:* Místo normativní teorie v soudobém právním myšlení (K odkazu Františka Weyra a Hanse Kelsena). Brno, 2003.
- *Weinberger, O., Kubeš, V. a kol.:* Brněnská škola právní teorie (normativní teorie). Praha 2003.
- Management II Průvodce studiem. Brno 2006

Právní předpisy

- Sdělení č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
- Vyhláška č. 294/2006 Sb., o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného

Řád umělý a přirozený a jeho projevy ve vnímání norem

Internetové zdroje

- www.justice.cz - portál české justice
- www.concourt.cz - stránky Ústavního soudu
- www.echr.coe.int - stránky Evropského soudu pro lidská práva

**Děkujeme za pozornost a
těšíme se na Vaše dotazy
a připomínky 😊**